

Włodzimierz Deluga

Politechnika Koszalińska

ŁOWIECTWO JAKO ELEMENT OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

HUNTING AS AN ELEMENT OF ENVIRONMENT PROTECTION

Słowa kluczowe: myśliwy, łowiectwo, ochrona środowiska, zrównoważony rozwój, etyka, gospodarka, świadomość

Key words: hunter, hunting, environment, sustainable development, ethics, economics, consciousness

Synopsis. W prezentowanym materiale zwrócono uwagę na historię, ewolucję i organizację łowiectwa, a także na ich ekonomiczne i etyczne aspekty. Na bazie opinii samych myśliwych o stanie łowiectwa wskazano na prognozy łowiectwa w Polsce wynikające z wymogów Unii Europejskiej.

Wstęp

Gospodarka łowiecka jest jedną z dziedzin ekologii stosowanej. Znajomość układów międzygatunkowych jest niezbędna do oceny wpływu drapieżników i pasożytów na zwierzynę, stosunków konkurencyjnych między poszczególnymi gatunkami zwierząt. Dla racjonalnej gospodarki łowieckiej niezbędna jest znajomość procesów populacji. Tymi problemami zajmuje się m.in. Polski Związek Łowiecki.

Celem artykułu była ocena zaangażowania członków Polskiego Związku Łowieckiego (PZŁ) w prace na rzecz ochrony przyrody wyrażona przez myśliwych Pomorza Środkowego.

Historyczne uwarunkowania rozwoju polskiej kultury łowieckiej

Polski Związek Łowiecki (PZŁ) jest podstawowym organem, który nadzoruje zarządzanie polowania i zapewnia, że prawa, zasady etyki, obyczaje i tradycje łowieckie są bezwzględnie przestrzegane.

Związek zrzesza około 110 000 myśliwych. Swoją działalność rozpoczął w 1923 roku. Już w okresie międzywojennym był to jedyny przedstawiciel myśliwych w Polsce. W roku 1928 myśliwi założyli organizację Międzynarodowego Myślistwa i Radę Ochrony Zwierząt (CIC), które istnieją do dziś. Członkami tej organizacji są przedstawiciele około 140 krajów z całego świata i jest to największe forum myśliwych. Od 1994 roku PZŁ jest członkiem Federacji Stowarzyszeń Myśliwych w Unii Europejskiej (FACE). Liczba kół łowieckich w Polsce przekracza 2500. Łączą one 95% wszystkich członków PZŁ mają własną osobowość prawną oraz są w pełni niezależne w aspekcie ekonomicznym.

Polski model łowiectwa nie pozwala organizacjom prywatnym na zakup lub dzierżawę terenów łowieckich. Polowania dla myśliwych danego obwodu łowieckiego są finansowane z odprowadzanych przez nich składek członkowskich. Natomiast polowania dewizowe są organizowane i finansowane wyłącznie przez przedsiębiorstwa, które mają wszystkie wymagane zezwolenia i ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej.

Obecnie, łowiectwo traktowane jest jako zespół czynności gospodarczych. Historia łowów, czyli polowania, sięga ery człowieka pierwotnego. Zabijał on dzikie zwierzęta od początków swego istnienia, zdobywając w ten sposób pożywienie, skóry na okrycie oraz materiał na prymitywne narzędzia z kości lub „rogu”. Łowy były jednym z pierwszych i przez wiele wieków najważniejszym zajęciem człowieka. Zwierzyna była w tych czasach własnością niczyją.

Według obecnego prawa łowieckiego, gospodarowanie zwierzyną należy do państwa, a podstawę jego stanowią określone plany hodowlane. Całość przepisów objętych ustawą zawiera dobitne potwierdzenie wpływu zmieniających się warunków społecznych i gospodarczych na stosunek człowieka do przyrody i łowiectwa, wskazując zarazem na konieczność ochrony i hodowli zwierzyny dla potrzeb ogólnonarodowych [Haber i in. 1983].

Łowiectwo, jako element ochrony środowiska przyrodniczego, w rozumieniu Ustawy z dnia 13 października 1995 r. *Prawo łowieckie* (Dz.U. 1995 nr 147 poz. 713) oznacza ochronę zwierząt łownych (zwierzyny) i gospodarowanie ich zasobami w zgodzie z zasadami ekologii oraz zasadami racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej [Kryński 1991].

Łowiectwo we współczesnym ujęciu oznacza zespół planowanych i skoordynowanych czynności, mających na celu racjonalne gospodarowanie zwierzyną w myśl potrzeb ekonomicznych kraju i zgodnie z postulatami ochrony przyrody. Tak zdefiniowane gospodarstwo łowieckie obejmuje przede wszystkim: hodowlę i ochronę zwierzyny, jej pozyskiwanie w drodze polowań lub odłowów, a następnie wprowadzenie do obrotu gospodarczego. Dopiero te trzy elementy składowe, ściśle ze sobą powiązane i tworzące zwartą całość odpowiadają określeniu nowoczesnego łowiectwa.

Polskie łowiectwo funkcjonuje na podstawie Ustawy z 13 października 1995 r. *Prawo Łowieckie*. Jako element łączący ochronę środowiska z łowiectwem opiera się na następujących zasadach:

- zwierzyna w stanie wolnym jest własnością Skarbu Państwa,
- gospodarka łowiecka prowadzona jest w ramach obwodów łowieckich o powierzchni minimum 3000 ha, które tworzone są w oparciu o kryteria przyrodnicze,
- realizacja zadań państwa w dziedzinie łowiectwa przekazana jest organizacji pozarządowej – Polskiemu Związkiowi Łowieckiemu.

Prawo do polowania nie jest bezpośrednio powiązane z własnością gruntu i wynika z tytułu własności. Właścicielem zwierzyny łownej dziko żyjącej jest państwo, które wydzierżawia prawo do wykonywania polowania kołom łowieckim zrzeszonym w PZŁ. Każde koło ma przypisane obwody łowieckie. Oprócz opłat dzierżawnych zobowiązane są do prowadzenia gospodarki łowieckiej na własny koszt. Poza tym są zobowiązane do rekompensaty za szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną właścicielom gruntów rolnych znajdujących się na terenie danego obwodu łowieckiego. Skarb Państwa reprezentowany jest przez starostwa – obwody polne oraz administrację Lasów Państwowych – obwody leśne przy wydzierżawianiu prawa do prowadzenia gospodarki łowieckiej.

Ekonomiczne i etyczne aspekty łowiectwa

Znaczenie łowiectwa w zakresie jego wartości ekonomicznych wynika z bezpośrednich korzyści uzyskiwanych ze zwierzyny ubitej i odłowionej oraz pozostaje w ścisłym związku z rolą, jaką odgrywa ona w środowisku.

Realizacja zadań gospodarki łowieckiej wiąże się z innymi działaniami produkcji, obejmując kwoty z zakupu karmy przeznaczonej dla zwierzyny na okres zimowy, materiałów do budowy urządzeń łowieckich, broni myśliwskiej, amunicji, odzieży oraz różnego sprzętu pomocniczego. Właściwe prowadzenie gospodarki łowieckiej przyczynia się do wzrostu zatrudnienia, będąc źródłem dodatkowych dochodów dla ludności wiejskiej, wykonującej funkcje strażników łowieckich lub prace transportowe.

Wartość gospodarza zwierzyny wynika także z roli poszczególnych gatunków w biocenozach polnych i leśnych. Wiele z nich, niszcząc znaczne ilości szkodliwych owadów i drobnych gryzoni, stanowi ważny czynnik naturalnego oporu środowiska. Na szczególne przy tym podkreślenie zasługuje duży udział dzika w ograniczeniu liczebności pojawiających się masowo owadów szkodników lasu. Podobną rolę w biocenozach polnych spełniają bażanty i kuropatwy, które zjadają znaczne ilości nasion chwastów. Nie można pominąć znaczenia wielu drapieżnych ssaków łownych oraz ich pozycji w zwalczaniu drobnych gryzoni [Łabędzki 1994].

Gospodarka łowiecka powinna być prowadzona w duchu wymagań ochrony przyrody [Biały 1994]. Celem łowiectwa jest:

- ochrona, zachowanie różnorodności i gospodarowanie populacjami zwierząt łownych,
- ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego na rzecz poprawy warunków bytowania zwierzyny,
- uzyskanie możliwie wysokiej kondycji osobniczej i jakości trofeów oraz właściwej liczebności populacji poszczególnych gatunków zwierzyny przy zachowaniu równowagi środowiska przyrodniczego,
- spełnienie potrzeb społecznych w zakresie uprawiania myślistwa, kultywowanie tradycji oraz krzewienia etyki i kultury łowieckiej [Jóźwiak, Biały 1994].

Etyka myśliwska (łowiecka) jest to całokształt nieobjętych przepisami prawnymi norm i zasad postępowania, przyjętych w środowisku osób związanych z gospodarstwem łowieckim, a głównie z myślistwem. Etyką myśliwska nazywamy więc niepisany kodeks moralny myśliwego i dobre zwyczaje myśliwskie. Etyka dotyczy zarówno stosunków między myśliwymi, jak też myśliwego do zwierząt i otaczającej go przyrody. Stopień przestrzegania przez myśliwego zasad etyki myśliwskiej jest uwarunkowany jego poziomem moralnym i poczuciem własnej godności. W obcowaniu z żywą przyrodą myśliwy musi kierować się m.in. również zasadą celowości swego postępowania i korzyści (nie tylko osobistej), płynącej z każdego zamierzonego przedsięwzięcia. Dotyczy to zarówno zwierząt, jak i świata roślinnego. Polowanie będzie wtedy tylko zgodne z zasadami etyki, kiedy jego celem będzie utrzymanie stanu zwierzyny, a nie tylko jej zabijanie.

Ocena łowiectwa w Polsce w percepcji myśliwych – badanie ankietowe

Badanie efektywności polskiego łowiectwa przeprowadzone zostało na grupie 80 myśliwych zrzeszonych w kołach na terenie Pomorza Środkowego. Badania przeprowadzono w miesiącach czerwiec-lipiec 2010 roku. Jako metodę badań zastosowano sondaż diagnostyczny, mający na celu ocenę wizerunku oraz stopnia zaangażowania Polskiego Związku Łowieckiego w działalność ochrony środowiska. Narzędzie badawcze stanowiła ankieta. Badanie miało charakter anonimowy. Arkusz ankiety obejmował 21 pytań i został podzielony na dwie części:

- ogólne dane o respondentach (5 pytań), czyli tzw. pytania metryczkowe, które dotyczyły wieku, płci, miejsca zamieszkania, wykształcenia,
- pytania szczegółowe dotyczące działalności polskich myśliwych oraz ocena działalności Polskiego Związku Łowieckiego.

Kwestionariusz ankiety zawierał pytania zamknięte oraz pytania otwarte dające możliwość swobodnej wypowiedzi respondentom. Strukturę ankietowanej grupy przedstawiono w tabeli 1. Osoby biorące udział w badaniach podzielono na cztery grupy wiekowe.

Pierwsze pytanie z zasadniczej części ankiety dotyczyło czasu spędzanego przez myśliwych w łowisku na polowaniach indywidualnych. Odpowiedzi można uznać za bardzo umiarkowane, ponieważ 40% respondentów odpowiedziało, że czasami. Podobnymi odpowiedziami charakteryzowały się odpowiedzi: „rzadko” oraz „często” i wynosiły w granicy 23%. Grupa myśliwych polujących bardzo często wynosiła 10%. Najmniejszą grupę stanowili respondenci już niepolujący 3,75%. Odnosząc te wyniki do rodzaju wykonywanej pracy i wykształcenia oraz stażu łowieckiego, nie zauważa się żadnych powiązań, ponieważ wszystkie analizowane grupy charakteryzowały się jednolitym rozkładem odpowiedzi na to pytanie. Natomiast zauważalna jest korelacja wiekowa. Osoby w średnim wieku polują znacznie częściej niż osoby młodsze i starsze.

Na kolejne pytanie ankietowani w zdecydowanej większości opowiedzieli się za opcją podkreślającą, że prace w łowisku odbywają się cały rok z równym natężeniem (52,5% ankietowanych). Żaden z myśliwych nie pokusił się o stwierdzenie, że w żadnym miesiącu nie wykonuje się prac polowych. Trzydziestu ośmiu ankietowanych, czyli 47,5% badanych rozbiło intensywność prac ze względu na pory roku. Tę grupę najliczniej reprezentowali respondenci uważający, że najwięcej prac wykonuje się latem, – 20% wszystkich biorących udział w badaniu, za jesienią i zimą opowiedziało się 12%, a za wiosną tylko 3,75% ankietowanych.

Ponad połowa wyraziła swoje zaangażowanie w pracach polowych w ciągu całego roku, co oznacza, że myśliwi są bardzo świadomymi tego co robią i bardzo zaangażowani w to co wykonują.

Kolejne pytanie, na które odpowiadali ankietowani, dotyczyło częstotliwości wykonywanych prac w okresie, który uznali za najbardziej aktywny. W łowiectwie panuje zasada, że kto pracuje, ten poluje. Wyniki tego pytania korelują z wynikami dotyczącymi pytania o czas spędzany na polowaniach indywidualnych. 31,25% ankietowanych odpowiedziało na to pytanie czasami, dodatkowo można dodać, że ta grupa najliczniej odpowiadała, że w łowiskach cały rok występuje duża ilość prac polowych.

Dziesiąte pytanie w kwestionariuszu było pytaniem otwartym. Celem tego pytania było uzyskanie praktycznej wiedzy na temat tego, co jest czynione w łowisku przez myśliwych. Pytanie traktuje o czynnościach wykonywanych przez myśliwych w łowisku dla ochrony przyrody. Wśród najczęściej wymienianych można wyróżnić:

- zwalczanie wnykarstwa przez zdejmowanie wnyków i sideł,
- dokarmianie drobnej zwierzyny w okresie zimy,
- budowa i modernizacja paśników oraz regularne dostarczanie paszy w okresie zimowym,
- introdukcja zająca oraz kuropatwy jako gatunków rodzimych, stojących na skraju wyginięcia populacji,
- czynny udział w akcji „STOP dla lisa”, jako najgroźniejszego drapieżnika dla zwierzyny drobnej,
- budowa karmników dla ptactwa zimującego w kraju,
- zapobieganie włóczeniu się psów po łowisku,
- coroczne zbieranie karmy,
- współpraca z młodzieżą szkolną.

W odpowiedzi na to pytanie znalazło się wiele inicjatyw lokalnych, charakterystycznych tylko dla danego regionu. Przykładem takiego działania może być ochrona gniazd ptasich na terenach zalewowych. Takie działanie świadczy, że łowiectwo w Polsce jest bardzo elastyczne, nie działa schematycznie, dopasowując się do środowiska w jakim gospodaruje. 88% ankietowanych stwierdziło, że ich działania są potrzebne i efektywne w środowisku przyrodniczym kraju. Pozostałe 22% uważa, że owszem działania te są potrzebne, lecz mało efektywne. Wśród tej grupy najliczniej występowały osoby trudniące się rolnictwem. Członkowie Zrzeszenia poprzez swoje działania dostrzegają ludzi, którzy z przyrodą mają jedyny kontakt poprzez środki masowego przekazu, dzięki temu myśliwi wspomagają potrzeby przyrody i zapobiegają niekorzystnym zmianom.

Tabela 1. Metryczka badanej grupy respondentów
Table 1. Test group respondents Imprint

Wyszczególnienie/Specification		Badana grupa/ Study group	
		liczby bezwzględne/ absolute terms	[%]
Wiek/Age	od 18 do 30 lat/from 18 to 30	7	8,75
	od 31 do 50 lat/from 31 to 50	26	32,5
	od 51 do 70 lat/from 51 to 70	39	48,75
	powyżej 71/above 71	8	10
Płeć/Gender	kobieta/female	6	7,5
	mężczyzna/male	74	92,5
Miejsce zamieszkania/ Residence	miasto/town	38	47,5
	wieś/village	42	52,5
Wykształcenie/Education	podstawowe/elementary	2	2,5
	zawodowe/vocational	17	21,25
	średnie/secondary	38	47,5
	wyższe/university	23	28,75
Skład społeczno-zawodowy/ Socio-professional composition	właściciele firm/business owners	9	11,25
	rolnicy posiadający własne gospodarstwo/farmers having their own farms	8	10
	zatrudnieni w sektorze prywatnym/employed in the private sector	10	12,5
	pracownicy lasów państwowych/employees of the state forests	9	11,25
	wojsko i policja/army and police	4	5
	pracownicy naukowcy/researchers	1	1,25
	młodzież kształcąca się w szkołach stacjonarnych/ educating youth in the stationary schools	2	2,5
	pozostałe zawody/other occupations	18	22,5
	cudzoziemcy członkowie pZł/foreigners pZł members	1	1,25
	emeryci i renciści/pensioners	16	20
	bezrobotni/unemployed	2	
	Staż łowiecki/ Hunting experience	do 10 lat/up to 10 years	21
od 11 do 20 lat/from 11 to 20 years	22	27,5	
od 21 do 30 lat/from 21 to 30 years	22	27,5	
powyżej 30 lat/over 30 years	15	18,75	

Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

W kołach w całym kraju jest prowadzona akcja „Ożywić pola – rok zająca”, której działanie przejawia się głównie introdukcją zająca w polskie łowiska oraz monitoringiem populacji. Myśliwi współpracują ze szkołami. Dzieci i młodzież bierze czynny udział w akcjach introdukcji zwierząt i dokarmianiu zwierzyny drobnej oraz pomocy przy zakładaniu remiz śródpolnych i ich utrzymaniu w należytym porządku. Przejawem działalności myśliwych jest również korygowanie populacji drapieżników poprzez wydłużenie okresu polowań do całego roku, bez okresu ochronnego. Drugą akcją najczęściej wspominaną przez ankietowanych jest akcja introdukcji kuropatwy i bażanta. Działanie to pozwala wydłużyć, jak w przypadku zająca, okres polowań na drapieżniki do całego roku. Wszystkie akcje wpisane przez ankietowanych dotyczyły zwierzyny drobnej, czyli zająca szaraka, kuropatwy, bażanta i głuszca. Wszystkie te zwierzęta stanęły na skraju wyginięcia w polskich łowiskach.

W pytaniu szesnastym otrzymano odpowiedź na temat działań podejmowanych w przeszłości. Najczęściej spotykane odpowiedzi to:

- wspólnie z Administracją Lasów Państwowych (ALP) udział w odtworzeniu rezerwatu Słowińskie Błota – akcja ta przeprowadzona była w latach 2005-2007; działania miały na celu podniesienie wód

- gruntowych poprzez budowę grobli na ciekach wodnych i rowach melioracyjnych,
- budowanie remiz, oczek wodnych na terenie niezagospodarowanym rolniczo, które uprzednio osuszono poprzez meliorację, dzięki temu po kilku latach zaobserwowano zwiększone stany populacji zwierzyny łownej i chronionej w obszarach remiz i oczek wodnych,
 - w latach 80-90. XX w. (współpracując z ALP) przebudowa drzewostanu w obrębach ostoi zwierzyny grubej; działania polegały na zmniejszeniu areалу lasów iglastych, a zwiększenie lasów liściastych, w tym głównie buka i dęba; obecnie są to miejsca bytowania zwierzyny grubej, zwłaszcza jelenia,
 - wszelkiego rodzaju introdukcje, restytucje czy zasilenie zwierzyny drobnej lub grubej (daniele).
- Wymienione działania dla zwierzyny drobnej poprzez słabe uregulowanie populacji drapieżników, zazwyczaj przynosiły mizerny skutek. Zasilenie łowisk danielami, jako gatunku obcego w faunie Polski jest uzasadnione mniejszymi wymaganiami w stosunku do wymogów środowiskowych jeleniowatych. Dodatkowo daniele wyrządzają mniejsze szkody w uprawach i w lasach.

Zaznaczyć należy, że ankietowani myśliwi mają wiedzę bardzo szczegółową, odpowiadając na pytanie podawali dokładny opis i intensywność danej czynności, terminowość danego działania oraz skutki, jakie ona przyniosła. Wiele tych akcji jest długofalowych. Wiedza ta uzmysławia, jak bardzo myśliwi są zaangażowani w działalność na korzyść zmieniającej się przyrody.

W ostatnim pytaniu kwestionariusza ankietowanych zapytano o sens istnienia i rozwijania łowiectwa na rzecz utrzymania środowiska naturalnego w należytym stanie jako wymóg wobec szerokiej ingerencji człowieka w jej porządek. Wobec ingerencji człowieka we wszystkie strefy środowiska naturalnego i zmiany jakie człowiek wyrządził w przyrodzie wynika, iż natura nie jest już w stanie sama regulować populacjami zwierząt oraz ekosystemem, w którym działanie zostało zakłócone. Powodem takich stwierdzeń jest fakt, że zmiany te trwają w sposób ciągły i są konsekwencją rozwoju cywilizacyjnego.

Przeprowadzając sondaż dotyczący zaangażowania członków Polskiego Związku Łowieckiego w działanie na rzecz ochrony przyrody, należy zauważyć, że uzyskane wyniki nie zawsze są obiektywne, albowiem w samej swej istocie są subiektywne i często są odzwierciedleniem pragnień, oczekiwań respondentów niż ich neutralną oceną.

Tendencje rozwoju łowiectwa w aspekcie wymogów Unii Europejskiej

Współczesne łowiectwo opiera się na wykładni przedstawionej w Europejskiej Karcie na temat Łowiectwa i Bioróżnorodności (European Charter on Hunting and Biodiversity), którą ogłosiła Rada Europy w Strasburgu w dniach 26-29 listopada 2007 roku. Karta ta, zgodnie z założeniami Konwencji o Ochronie Europejskiej Fauny i jej Naturalnego Środowiska, jest skierowana do europejskich myśliwych uprawiających myślistwo konsumpcyjne i rekreacyjne oraz stosujących zasady trwałego użytkowania i gospodarowania łownymi gatunkami ptaków i ssaków. Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku łowiectwo znalazło się w nowej sytuacji prawnej. Zaczęły obowiązywać dyrektywy unijne, tj. Dyrektywa *ptasia* (1979 r.), Dyrektywa *siedliskowa* (1992 r.), Dyrektywa *o broni oraz dyrektywa o dziczyźnie*. Dotyczą one bezpośrednio łowiectwa.

Istnieje możliwość uzyskania środków finansowych z Unii Europejskiej na ochronę zwierzyny łownej. Koła łowieckie widząc możliwości realizacji na swoim terenie określonego projektu mogą wychodzić z odpowiednią inicjatywą i wystosować odpowiedni wniosek. Mechanizmy finansowania działań z zakresu ochrony zwierzyny łownej dotyczą polityki spójności – Program Operacyjny „Infrastruktura i środowisko” oraz regionalne programy operacyjne, a także polityki rozwoju obszarów wiejskich – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Analiza tych mechanizmów pozwala na uzyskanie dodatkowych funduszy na realizację działań. Przygotowanie projektu jest pracochłonne i kosztowne. Do realizacji wybierane są tylko te projekty, które są dobrze przygotowane, mają komplet dokumentów oraz odpowiadają kryteriom danego programu. W związku z tym konieczna jest konsultacja z jednostkami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych programów.

Wraz z przystąpieniem Polski do UE wytworzyła się nowa sytuacja wymagająca opracowania strategii postępowania. Wprowadzono instytucje rejonów hodowlanych, doceniono rolę selekcji populacji oraz postępującą ekologizację gospodarki leśnej. Utworzenie łowieckich rejonów hodowlanych jest bardzo ważnym krokiem w rozwoju łowiectwa. Umożliwia odpowiednie gospodarowanie całymi populacjami zwierząt łownych a nie ich cząstkami. Wytyczanie granic rejonów i określanie kompetencji koordynatorów bywa bardzo trudne, mimo to zasługuje na pełne poparcie i dalszy rozwój.

Kolejna zmiana jaka nastąpiła w minionych latach, to podkreślenie roli selekcji populacji w gospodarce łowieckiej. Polega ona na kształtowaniu płci i układu klas wieku w populacji, aby osiągnąć zamierzoną liczebność i produktywność sterowanej populacji. Dotyczy to maksymalizacji zysków lub minimalizacji kosztów. Wyróżnia się następujące rodzaje gospodarki łowieckiej – hodowli:

- jakościowa – trofeowa,
- ilościowa – rekreacja i dziczyzna,
- w przyrodniczo cennych obiektach – niska liczebność zwierzyny.

Każda z tych gospodarek posiada inny program hodowlany. Programowanie wsparte symulacjami komputerowymi różnych strategii hodowlanych jest głównym narzędziem planowania i monitorowania racjonalnej gospodarki łowieckiej. Punktem wyjścia gospodarki łowieckiej jest polityka państwa w dziedzinie łowiectwa. Odpowiada ona na pytania: jaki model łowiectwa preferujemy, jaką liczebność zwierzyny tolerujemy, jakie cele stawiane są przed gospodarką łowiecką. Opracowana polityka państwa gwarantuje harmonijny rozwój polskiego łowiectwa.

Podsumowanie

W kulturze i historii Europy oraz Polski, łowiectwo i motywy łowieckie stanowią niezwykle wyrazisty charakter tradycji i dziedzictwa przeszłości. Człowiek od zawsze eksploatował zasoby przyrody ożywionej, a zwłaszcza polował na dzikie zwierzęta, ale z upływem czasu łowiectwo przekształciło się z prostego pozyskiwania zwierzyny do celów konsumpcyjnych do rangi wydarzeń towarzyskich i estetycznych.

Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że funkcjonowanie większości ekosystemów jest już tak silnie zaburzone przez człowieka, że nie jest możliwe powstrzymanie się od ingerencji w populację dzikich zwierząt i procesy w nich zachodzące.

Współcześnie powinnością łowiectwa jest ochrona, zachowanie różnorodności i gospodarowanie populacjami zwierząt łownych, ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego na rzecz poprawy warunków bytowania zwierzyny w duchu wymagań ochrony przyrody. Ważną rolę w porządkowaniu środowiska i wstrzymaniu jego degradacji ma Polski Związek Łowiecki, dla którego nie jest to tylko wyzwanie, prawo łowieckie, ale także etyka myśliwska.

Literatura

- Biały K.** 1994: Podstawy Łowiectwa. Wydawnictwo Łowiec Polski, Warszawa, 20-22.
Haber A., Pasławski T., Zaborowski S. 1983: Gospodarstwo Łowieckie. PWN, Warszawa, 13-14.
Jóźwiak Z., Biały K. 1994: Słownik Podstawowych Terminów Łowieckich i Ekologicznych. Warszawa, 5.
Kryński A. 1991: Z kart łowiectwa polskiego. Warszawa, 45.
Łabędzki Z. 1994: Kultura społeczeństwa a rozwój zwierzozstanów. Wydawnictwo Krupski i S-ka, Warszawa, 29.
Radecki W. 2008: Komentarz do prawa łowieckiego, Difin, Warszawa.
Ustawa z 13 października 1995 r. *Prawo łowieckie*. Dz.U. 1995. Nr 147 poz. 713.

Summary

The presented material draws attention to the history, evolution and organization of hunting, as well as their economic and ethical aspects. On the basis of the hunters' opinions about the state of hunting, the hunting forecasts for Poland under the European Union requirements were pointed out.

Adres do korespondencji:

prof. dr hab. Włodzimierz Deluga
Politechnika Koszalińska
Instytut Ekonomii i Zarządzania, Zakład Marketingu
ul. Kwiatkowskiego 6E, 75-343 Koszalin
tel. (94) 343 91 49
e-mail: wlodzimierz.deluga@tu.koszalin.pl